

Tartu Ülikool
Eesti Mereinstituut

**KALAVARUDE UURINGUD
PEIPSI, LÄMMI- JA PIHKVA JÄRVES**

Raamlepingu nr 4-1/21/171
2022.aasta uuringu I vahearuanne

Väino Vaino
Vastutav täitja

Tartu 2022

Sisukord

Sissejuhatus	3
1. Kalapüük 2022.aasta esimeses pooles, hinnang püügirežiimile...	4
2. Kalavaru seisund, kasutamine 2022.aasta II poolaastal	11
3. Kalapüügi reguleerimise meetmed 2022.aasta II poolaastal.....	20

Sissejuhatus

Käesolev aruanne sisaldab ülevaadet Peipsi ja Lämmijärve 2022.aasta esimese viie püügikuu kalasaakidest, hinnangut kehtinud püügirežiimile ja kalavaru hetkeseisust koos võimalike muutustega. Kõiki neid teemasid on analüüsitud järve teise poolaasta püügirežiimist lähtuvalt ja kirjeldatud kas suvis-sügist kalapüüki on vaja täiendavalt reguleerida.

1. Kalapüük 2022.aasta esimeses pooles, hinnang püügirežiimile

KALASAAGID 2022.AASTA ESIMESEL VIIEL PÜÜGIKUUL

Kalapüügi kulgemisest 2022.aastal annavad ülevaate tabelid 1-7. Seni, 13.mai seisuga on välja püütud 1120 tonni kala. See moodustab 38% üldisest lubatud aastasaagist. Kõige tulemuslikum on seni olnud koha, ahvena ja särje püük kellede aastasest väljapüügitahust on peaaegu pool täidetud. Ülejäänud tähtsamate töönduskalade osas on kvoodi täituvus ligikaudu kolmandik aastakvoodist (tabel 1). Tindipüük oli seekord keelatud ja räabisepüük on alles tulemas. Kohal ja ahvenal on ka poolaastakvoot, need mahud (vastavalt 223,5 ja 421 t) on peaaegu 100% hõivatud ja neid liike enne 1.juulit püüda ei tohi. Koha poolaastakvoodi täitumisel peatati kalapüük avaveevõrkudega (13.märtsist alates) ja ahvena poolaastakvoodi täitumisel peatati kalapüük väikesesilmaliste mõrdadega (alates 14.maist). Seega arvestades ka latika kudeaegset püügikeeldu on enne 1.juulit kalapüügi võimalused väga piiratud, eriti Lämmi- ja Pihkva järvel, kus on 10.juunini täielik mõrrapüügikeeld.

Aasta esimese kolme püügikuuga püüti tänavu 482 tonni kala, mis on eelmise aastaga võrreldes veidi väiksem, kuid eelmise kümnendiga võrreldes suurem kalakogus. Eelmise aastaga võrreldes vähenesid koha- ja haugisaagid, kuid suurenesid latika-, särje- ja ahvenasaagid. Eelmise kümnendi keskmiste saakidega võrreldes olid tänavu väiksemad haugi- ja ahvenasaagid, kuid teiste oluliste töönduskalade saagid olid suuremad (tabel 2). Tänavuse aasta esimese viie kuu kogusaak on veidi väiksem kui eelmine aasta samal perioodil, kuid samas veidi suurem kui järve paljuaastane keskmine kogusaak. Olulisem muutus saakides võrreldes eelmise aasta saakidega on ahvenasaagi suurenemises (tabel 3). Avaveevõrkude koha- ja haugisaagid langesid, kuid latikasaagid suurenesid (tabel 4), seda hoolimata asjaolust, et tema sihtpüüki seekord ei lubatud teha. Avaveevõrkude püügikeelu tingimustes keskenduti rohkem kaldaveevõrkudega püügile ja tulemuseks olid rekordilised särjesaagid (tabel 5). Märtsi lõpuni püsinud jääkattel oli siinjuures ka oma osa. Mõrdade ja mõrrajadade saagid tänu suurtele ahvenasaakidele tervikuna tõusid, kuid varasematest aastatest hilisema kevade tõttu vähenesid teiste püügikalade saagid (tabel 6). Latikat püüti ka seekord rohkem Peipsi kui Lämmi- ja Pihkva järvest ning eelkõige võrkudega (tabel 7). Võrreldes eelmise aastaga latikasaagid veidi vähenesid, mille põhjuseks oli võrgusaakide puhul sihtpüügi puudumine ja mõrrasaakide puhul hilisem kevad.

Tabel 1. Eesti kalasaagid (t) Peipsi ja Lämmijärves 2022.aasta jaanuaris-mais (seisuga 13.05, kutseline püük koos teaduspüügiga) ning 2022.aasta kvoodid (t), nende täituvus (%) ja jääk (t).

Kalaliik	Saak	Kvoot	Täituvus	Jääk
Koha	220	447	49	227
Ahven	416	842	49	426
Haug	38	137	28	98
Latikas	254	853	30	599
Särg	173	355	49	182
Süg	0	1	7	1
Tint	0	5	0	5
Rääbis	0	49	0	49
Luts	16	55	29	39
Küsk	0	150	0	150
Teised l.	2	25	7	23
Kokku	1120	2919	38	1799

Tabel 2. Eesti kalasaagid (t) Peipsi ja Lämmijärves 2011-2020.aasta jaanuaris-märtsis, selle perioodi keskmine saak (t) ning 2021-2022.aasta jaanuaris-märtsis (t)(ainult kutseline püük).

Kalaliik	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Keskmine	2021	2022
Koha	340	121	83	195	17	68	301	77	229	544	198	294	218
Ahven	32	10	10	17	6	3	5	2	5	42	13	1	6
Haug	39	67	75	64	16	26	28	46	58	70	49	40	34
Latikas	57	45	165	76	57	70	109	156	119	116	97	134	149
Särg	18	26	12	76	69	12	35	40	32	91	41	55	71
Teised l.	3	2	4	6	4	3	6	3	4	15	5	3	3
Kokku	489	271	350	435	170	182	484	324	447	878	403	526	482

Tabel 3. Eesti kalasaagid (t) Peipsi ja Lämmijärves 2011-2020.aasta jaanuaris-mais, selle perioodi keskmine saak (t) ning 2021-2022.aasta jaanuaris-mais (t)(ainult kutseline püük ja 2022.aasta seisuga 13.05).

Kalaliik	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Keskmine	2021	2022
Koha	358	132	101	215	51	93	319	83	256	545	216	297	220
Ahven	448	157	283	362	400	401	475	188	150	222	309	234	416
Haug	44	72	88	65	39	36	35	51	63	73	57	49	38
Latikas	193	164	401	251	283	239	272	286	267	254	261	298	254
Särg	140	139	126	181	176	132	143	146	125	157	147	184	173
Luts	25	15	18	15	10	13	25	26	34	34	21	34	16
Tint	0	0	0	0	0	0	0	355	19	56	43	149	0
Teised l.	6	1	3	4	6	3	3	3	2	4	3	4	2
Kokku	1215	681	1019	1094	966	918	1273	1137	917	1345	1056	1249	1119

Tabel 4. Avaveevõrkude saagid (t) Peipsi ja Lämmijärves 2011-2020.aasta esimeses pooles, selle perioodi keskmine saak (t) ning 2021-2022.aastal (t)(ainult kutseline püük).

Aasta/Kalaliik	Koha	Haug	Latikas	Teised l.	Kokku
2011	339	34	43	3	419
2012	121	62	39	9	232
2013	86	75	188	5	354
2014	194	62	57	1	315
2015	46	28	142	4	219
2016	81	29	108	6	224
2017	312	28	95	5	439
2018	81	45	169	5	299
2019	233	52	125	4	414
2020	537	45	64	1	647
Keskmiselt	203	46	103	4	356
2021	293	38	120	1	453
2022	216	31	136	1	385

Tabel 5. Kaldaveevõrkude saagid (t) Peipsi ja Lämmijärves 2011-2020.aastal, selle perioodi keskmine saak (t) ning 2021-2022.aastal (t) (ainult kutseline püük).

Aasta/Kalaliik	Ahven	Särg	Teised l.	Kokku
2011	17	58	2	77
2012	2	57	1	60
2013	5	47	5	57
2014	4	93	2	99
2015	1	88	4	93
2016	4	77	3	83
2017	2	67	2	71
2018	2	80	2	84
2019	2	70	5	76
2020	1	68	5	74
Keskmiselt	4	70	3	77
2021	1	127	6	134
2022	2	130	6	137

Tabel 6. Mõrdade ja mõrrajadade saagid (t) Peipsi ja Lämmijärves 2011-2020.aasta jaanuaris-mais, selle perioodi keskmine saak (t) ning 2021-2022.aasta jaanuaris-mais (t) (ainult kutseline püük, 2022.aasta seisuga 13.mai).

Aasta/Kalaliik	Koha	Ahven	Haug	Latikas	Särg	Luts	Kiisk	Teised l.	Kokku
2011	19	424	9	147	80	24	6	0	709
2012	11	151	10	125	78	14	0	0	389
2013	15	276	11	209	78	17	1	0	607
2014	21	357	3	193	87	14	1	2	677
2015	5	399	8	140	87	8	4	2	654
2016	11	281	5	122	48	10	0	1	479
2017	7	472	7	177	76	22	0	1	763
2018	2	51	2	107	45	14	0	1	221
2019	23	148	8	139	55	31	0	1	404
2020	2	220	24	189	89	34	0	2	560
Keskmiselt	12	278	9	155	72	19	1	1	546
2021	2	206	8	140	56	32	1	1	444
2022	3	414	4	114	43	15	0	1	595

Tabel 7. Latika saagid (t) järve erinevate osades ja kalapüünistes 2011-2020.aasta jaanuaris-mais ning selle perioodi keskmine saak (t) ja 2021-2022.aasta jaanuaris-mais (ainult kutselise püük, 2022.aasta seisuga 13.mai).

Püügiaasta	Peipsi järve saak (t)			Lämmi- ja Pihkva järve saak (t)			Kokku (t)
	Võrgud	Mõrrad	Kokku	Võrgud	Mõrrad	Kokku	
2011	43	16	58	1	131	132	190
2012	39	25	63	1	100	101	164
2013	187	26	213	1	183	185	398
2014	56	79	136	1	113	114	250
2015	138	56	194	4	84	88	282
2016	100	55	155	8	76	84	239
2017	89	77	166	6	100	106	272
2018	158	22	180	10	95	106	286
2019	113	66	179	15	72	88	267
2020	63	108	171	2	81	83	254
Keskmiselt (t)	99	53	152	5	104	109	260
2021	141	44	184	18	85	103	287
2022	134	32	166	5	82	87	254

HINNANG PÜÜGIREŽIIMILE

2022.aasta talvel oli järve avavööndis kalapüügiks lubatud kasutada nakkevõrke minimaalse silmasuurusega 65/130 mm. Püüda võis nende püünistega kuni mai alguseni, kuid koha

poolaastakvoodi täitumise tõttu tuli juba märtsi keskpaigas nende püünistega kalapüük lõpetada. Veelgi suuremate silmasuurustega avaveevõrkudega püüki seekord ei lubatud ja nagu näitasid katsepüükide tulemused, oluks see koha püügikeelu tingimustes võimalik vaid Peipsi lõunaosas. Seal oli jääalusel püügil 90/180 mm silmasuurusega nakkevõrkude saagis peamine püügikala latikas ja koha saagis puudus (tabel 8). Peipsi keskosas oli jääalusel püügil kõikide võrgu silmasuuruste korral koha osatähtsus saagis suurem kui tema lubatud kaaspüüginorm ette näeb (tabel 9). Saagi suuruse poolest olid katsepüügil kõige saagikamad 160 mm võrgud (tabel 9). Avaveevõrkude koha-, latika- ja haugisaagid olid eeskirjakohased, mainitud liikide alamõõdulisi isendeid esines kutselisel püügil vaid kuni 1% ulatuses.

Kutselise kalapüügi registri järgi tegeles 2022.aasta talvel võrgupüügiiga 60 ettevõtet, kellele oli väljastatud 144 luba. Ligikaudseks võrkude arvuks ühe loa kohta tuli seega 20 avaveevõrku.

Tabel 8. Kalasaak (kg) ja selle koosseis (%) katsepüügil erineva silmasuurusega nakkevõrkudega Peipsi järve lõunaosas 2022.aasta talvel (võrkööpäevi 130 mm võrgud 98, 180 mm võrgud 242).

Liik/Võrgu silm	Saak (kg)		Saagi koosseis (%-s)	
	130 mm	180 mm	130 mm	180 mm
Koha	12	0	14	0
Latikas	36	562	43	92
Haug	36	46	43	8
Muud l.	0	0	0	0
Kokku	85	608	100	100

Tabel 9. Kalasaak (kg) ja selle koosseis (%) katsepüügil erineva silmasuurusega nakkevõrkudega Peipsi järve keskosas 2022.aasta talvel (võrkööpäevi kõikide silmasuuruste korral 62).

Liik/Võrgu silm	Saak (kg)			Saagi koosseis (%-s)		
	130 mm	160 mm	180 mm	130 mm	160 mm	180 mm
Koha	8	20	12	39	31	28
Latikas	3	32	18	13	48	43
Haug	7	12	12	34	19	29
Muud l.	3	1	0	14	2	0
Kokku	20	66	41	100	100	100

Järve kaldavööndis oli nagu varemgi, nii ka 2022.aasta talvel-kevadepäevade kalapüügiks lubatud kasutada kaldaveevõrke silmasuurusega 30-40/60-80 mm, püügiajaga 1.märtsist 5.maini. Püügiala piirdus avaveelisel püügil Lämmi- ja Pihkva järvel kaldast arvates 500 m ja Peipsi järvel kaldast arvates 1 km veealaga, jääalusel püügil Peipsi järve lõunaosas ja Lämmijärvel võis nende võrkudega püüda kuni 3 km kaldavööndis. Tänu jääkatte olemasolule saadi viimati mainitud võimalust kasutada pea kogu märtsikuu jooksul. Nii jääalusel kui avaveelisel katsepüügil kaldaveevõrkudega domineeris saagis särge, jääalusel püügil moodustas särge osakaal 93% ja jäävabal püügil 80% võrkude kogusaagist. Alamõõdulisi kalu saadi esimesel juhul 1% kogusaagist ja teisel juhul 2% kogusaagist. Haugi osakaal tema keeluajal kaldaveevõrkude saagis oli ligikaudu 2%. Seega kaldaveevõrkude saagid vastasid kalapüügieeskirja nõuetele. Katsepüükide keskmine saak võrkööpäevas oli jääalusel püügil 2,5 kg kala ning jäävabal püügil 11,0 kg kala (tabel 10). Kutseliste kalurite teateil esines Peipsi järve lõunaosas kaldaveevõrkudes kohati palju tõugjat, eelkõige jääalusel püügil. Meie oma katsepüükidega tõugjat ei saanud.

Tabel 10. Kalasaak (kg) ja selle koosseis (%) katsepüügil kaldaveevõrkudega Peipsi järve lõuna- ja keskosas 2022.aasta talvel-kevadepäevade (võrkööpäevi jääalusel püügil 36, avaveelisel 7).

Liik/Periood	Saak (kg)		Saagi koosseis (%-s)	
	Jääalune	Avaveeline	Jääalune	Avaveeline
Särge	84	62	93	80
Nurg	2	1	2	1
Roosärge	0	2	0	2
Latikas	0	8	0	10
Säinas	0	1	0	1
Haug	3	2	3	2
Ahven	1	1	1	1
Kiisk	0	0	0	0
Süg	1	0	1	0
Luts	0	1	0	1
Kokku	91	77	100	100

Kevadest mõrrapüüki segas (ja segab veel juunikuuski) koha püügikeeld, mistõttu praktiliselt kogu kohasaak tuli ja tuleb vette tagasi lasta. Edaspidi tuleks sellist olukorda vältida, luues erinevatele püügivahenditele võrdsemad koha püügivõimalused. Huvitavalt vastu oli seekord suur, kuid mõrrasaagid vajasisid endiselt sorteerimist. Enamasti tehti seda järvel, nii et kalapunktidesse jõudis ainult osa ahvenasaagist (alates 50-80 g raskustest kaladest sõltuvalt

ettevõttest). 5 mail algavad püügikeelud (koha- ja latika püügikeeld, Lämmi- ja Pihkva järvel mõrrapüügikeeld) õigustasid end ka tänavu, koha ja latika kudemine algasid seekord mai esimesel ja teisel nädalal (täpsemad kuupäevad varude peatükis). Keskkonnainspektsiooni andmeil oli 2022.aasta kevadel Peipsi järves püügil 430 mõrda ja mõrrajada mõrda ning Lämmi- ja Pihkva järves 133 mõrda ja mõrrajada mõrda. Seega oli kasutuses veidi üle poole lubatud püügivõimsusest (lubatud on 906 mõrda ja mõrrajada mõrda). 2022.aastal (ja edaspidigi) pidi vastavalt Eesti-Vene kalanduskomisjoni otsusele kõik mõrrad (nii ankrutega kui lattidega püügile seatud) Lämmi- ja Pihkva järvest mõrrapüügi keeluajaks veekogust eemaldama.

2022.aasta senised kalasaagid on olnud ootuspärased ja pikaajalises võrdluses head. Võrreldes eelmise aastaga suurenesid märkimisväärselt ahvenasaagid, teiste püügikalade saagid aga vähenesid suuremal või väiksemal määral. Kehtestatud püügirežiim oli kala püügiks sobiv, kuid kolmandat aastat järjest puudus mõrdadel kohapüügi võimalus. Aasta teiseks pooleks on säilinud enam-vähem samaväärsed või suuremadki püügivõimalused (latikas, haug). Viimaste realiseerumisele seab piirid koha- ja ahvenakvoodi täitumine kuivõrd sellega kaasnevad kas püügikeelud või piirangud kõikidele kalapüünistele.

2. Kalavaru seisund, kasutamine 2022.aasta II poolaastal

KALAVARU ÜLDINE SEISUND

Kalanduslikelt eeldustelt on tänapäevane Peipsi eelkõige koha-latikajärv, kuid koha kõrval täidab järves röövkala rolli jätkuvalt ka ahven, põhjuseks keskkonnatingimused ja eriti kalapüügi mõju. Need kolm kalaliiki ongi tänapäeval järve peamised tööduskalad (tabel 11). Mis seisus järve kalavaru parajasti on sõltub eelkõige järves valitsevatest keskkonnatingimustest. Need on viimase kümnendi jooksul olnud väga muutlikud, soosides kord sooja- ja parajaveelisi kalaliike, kord külmaveelisi kalaliike. 2022.aasta on seni olnud sobiv külmalembestele kaladele, teiste kalade osas on veel vara midagi öelda. Vastavalt kalavarude seisule on olnud muutlikud ka kalapüügiks kehtestatavad püügikvoodid (tabel 11).

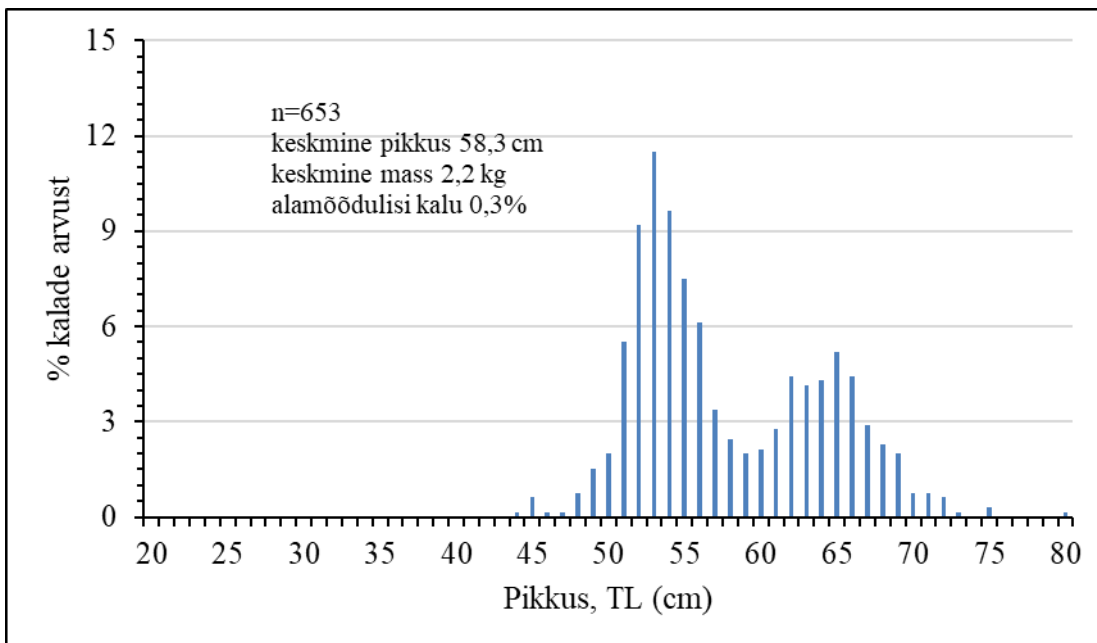
Tabel 11. Peipsi ja Lämmijärve Eestipoolsed kalapüügikvoodid (t) 2011-2020.aastal ja selle perioodi keskmised kalapüügikvoodid ning 2021-2022.aasta kalapüügikvoodid (*-aastani 2017 ja 2022.aastal tindi püügikvoot ainult katsepüügi eesmärgil; **- kuni aastani 2016 ning 2019-2020.aastal kõik teised liigid, 2017.aastal ainult angerjas, 2018.aastal kvoot puudus).

Kalaliik/Aasta	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Keskmine	2021	2022
Koha	672	714	650	650	650	758	866	677	695	954	729	566	447
Ahven	900	1400	1000	800	850	1032	1182	1288	1562	1255	1127	499	842
Haug	110	160	165	120	125	121	131	86	119	175	131	144	137
Latikas	600	614	650	750	710	761	836	915	844	1025	770	1214	853
Särg	305	300	280	350	275	300	350	250	280	360	305	295	355
Süg	5	3	2	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1
Tint*	5	5	5	5	5	5	5	400	150	200	79	170	5
Rääbis	10	15	15	25	15	15	45	400	325	170	104	89	49
Luts	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50	55
Kiisk	300	300	150	150	150	150	150	150	150	150	180	150	150
Teised l.**	50	50	25	25	25	25	1	0	25	25	25	25	25
Kokku	3007	3611	2992	2926	2856	3217	3618	4217	4200	4366	3501	3202	2919

KOHA

Püügikvoot 447 tonni, mis on viimase kahe teistkümnepäeva väikseim püügimaht. Varu mõõduka-halva (arvukuse-biomassi poolest) vahepealses seisus, kuhu ta jääb ilmselt veel mitmeks aastaks. Varu põhiosa moodustavad 2016. ja 2020.aastal sündinud kalad. 2016.aastal sündinud kohad koos 2018.aastal sündinud kohadega andsid peamise osa talvisest võrgusaagist. Esimesed kalade arvu järgi 29% ja kalade massi järgi 47% saagist, teised kalade arvu järgi 41% ja kalade massi järgi 35% saagist. Keskmise talvisel võrgupüügil tabatud koha oli 58 cm pikk ja 2,2 kg raske (joonis 1).

Joonis 1. Kohasaagi koosseis (%) kutselisel avaveevõrgupüügil 2022.aasta talvel.

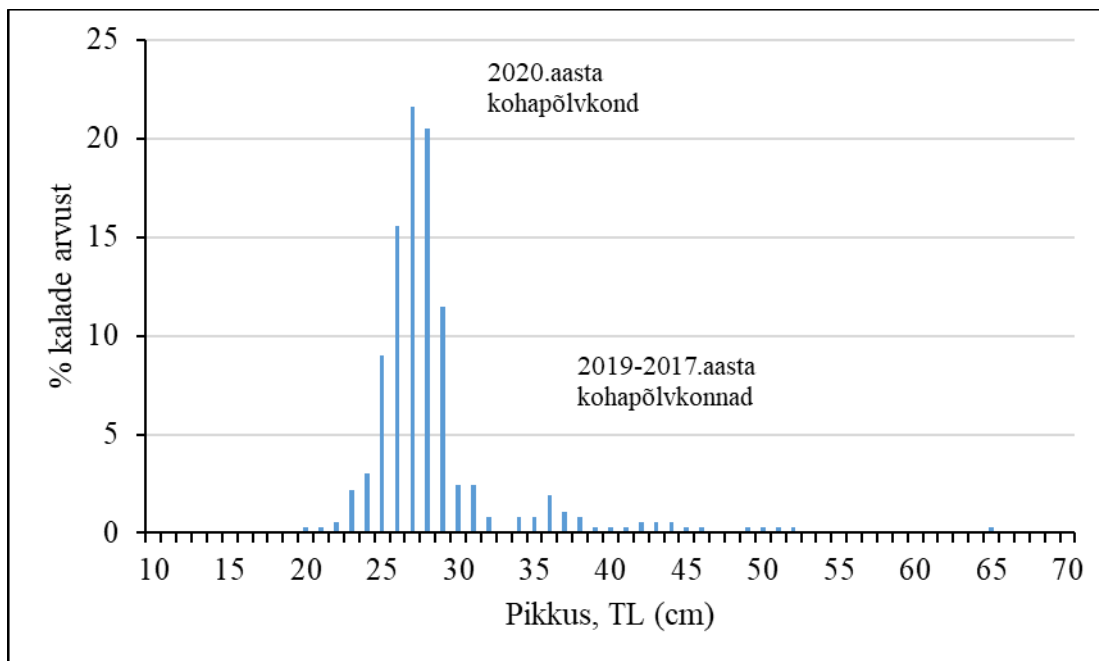

2020.aastal sündinud kohad domineerisid kevadisel traalpüügil (joonis 2), suuremate (vanemate) kalade arvukus oli kevadel järves väike. Põhjuseks nende ränne koelmutele. 11.mai seisuga koosnes koha kudekari 4-9.aastastest kaladest, domineerisid 6.aastased ehk 2016.aasta kohapõlvkonna kalad (68% kaladest). 11.maiks olid paljud (41%) emakalad kudemise lõpetanud, veetemperatuur oli selleks ajaks tõusnud 12-13 °C.

Võrreldes eelmiste aastatega oli noorkalade, 1-3 aastaste kalade arvukus ja mass tänava traalpüügil veidi suurem. 2020.aastal saadi traaltunnis kevadel 28 kala massiga 6 kg, 2021.aastal 54 kala massiga 10 kg ja tänava 60 kala massiga 14 kg. Peamiselt olid need 2020.aastal sündinud ehk 2-aastased kalad, 2021.aastal sündinud kalu ehk 1.aastaseid kalu

tänavu praktiliselt ei saadudki (0,3 kala traaltunnis). Kuivõrd 2020.aastal sündinud kalu on suhteliselt palju ja nad satuvad sügisel paratamatult põhjanootade saakidesse, siis peeti viimasel Eesti-Vene kalanduskohtumisel seekord otstarbekamaks vähendada ajutiselt koha alammõõtu (30/35 cm-ni) piirates peenesilmaliste (24/48 mm silmasuurusega noodapära) põhjanootade püügiaega 15.septembri-31.oktoobriga ja mitte rohkem kui 300 püügipäevaga. Ülejäänud püügiajal (samuti 300 püügipäeval) tuleb kasutada vähemalt 50/100 mm silmasuurusega noodapära.

Joonis 2. Kohasaagi koosseis (%) traalpüügil Peipsi järves 2022.aasta kevadel.

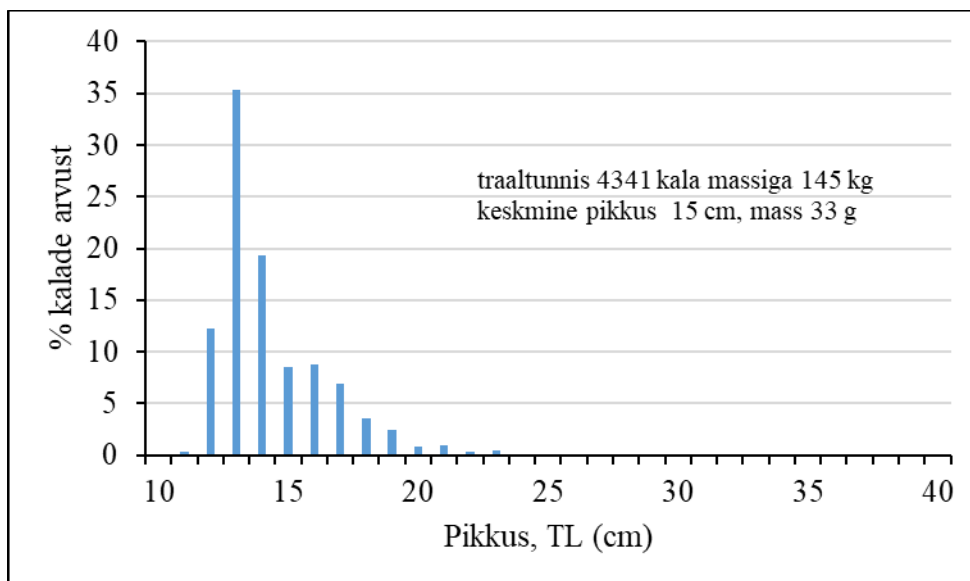

Meil, Eestis ilmselt neid püügivõimalusi põhjanoodad kasutada ei saa, sest koha kvoot täitub võrgupüügi tulemusel kiiremini. Kordub eelmiste aastate stsenaarium, kus koos kohapüügi keeluga tuleb keelata nii võrgu-, püüvõrgu- kui põhjanoodapüük. Selle vältimiseks võiks kaaluda senise püügikorralduse muutmist.

AHVEN

Varu mõõdukas seisus, püügikvoot 842 tonni. Varu koosneb 2015-2020.aasta põlvkondade kaladest. Viimased, 2020.aasta põlvkonna kalad pikkusega kuni 14 cm domineerisid (arvuliselt 67% saagist) kevadisel traalpüügil (joonis 3). Võrreldes eelmise aastaga saadi tänavu kevadel traaltunnis kordades rohkem ahvenaid, 2021.aastal 924 kala massiga 38 kg 2022.aasta 4341 kala massiga 145 kg vastu. Noorte kalade domineerimise tõttu on kalade keskmised mõõtmed traalpüügil langenud. Kui 2021.aastal olid need näitajad 16 cm ja 41 g, siis tänavu 15 cm ja 33 g. Tervikuna on järve ahvenakari seega väikeste mõõtmetega ja töödusele täies mahus huvi veel ei paku.

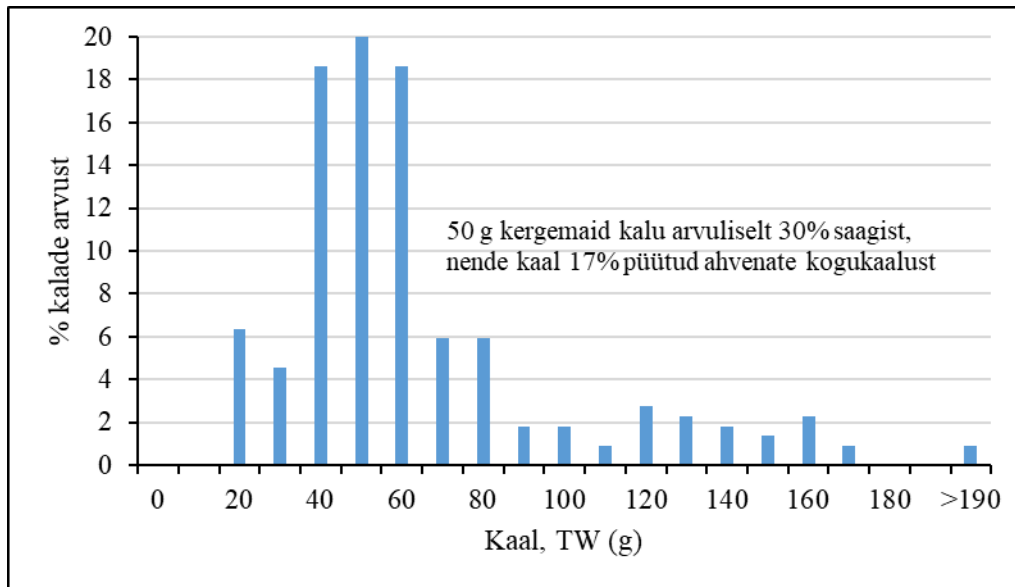
Joonis 3. Ahvenasaagi koosseis (%) traalpüügil Peipsi järves 2022.aasta kevadel.

Kevadise mõrrapüügi saak koosnes 13-25 cm pikkustest kaladest (domineerisid 16-19 cm pikkused kalad), kelledest alla 50 g raskuseid kalu (levinuim kaal alates millest kalapunktid ahvenaid soovisid) oli ligikaudu kolmandik (joonis 4). Seega vajas saak põhjalikku sorteerimist ja enamasti tehti seda järvel. Mõrrapüügi saagis olid ülekaalus 3., 6. ja 7.aastased kalad ehk 2019., 2016. ja 2015. aasta põlvkondade kalad, kes moodustasid arvuliselt vastavalt 30%, 27% ja 24% saagist ning kaaluliselt vastavalt 24%, 29% ja 29% saagist. Mõrrasaagis esinevate ahvenate keskmised näitajad olid tänavu samuti väiksemad kui 2021.aastal, 2021.aastal 19 cm ja 79 g ning tänavu 18 cm ja 70 g.

Joonis 4. Ahvenasaagi koosseis (%) enne sorteerimist mõrrapüügil

Peipsi järve keskosas 2022.aasta kevadel.

Ahvena poolaastakvoot täitus 13.mail ja tema intensiivsem püük jätkub alles 1.juulil. Arvestades varasemate aastate suviseid ahvenasaake (200 ja enam tonni) ei tule pikka sügispüüki seegi kord ning ilmselt lubatud 300 peenesilmalise noodapäraga püügipäeva ära kasutada ei ole vajadust.

HAUG

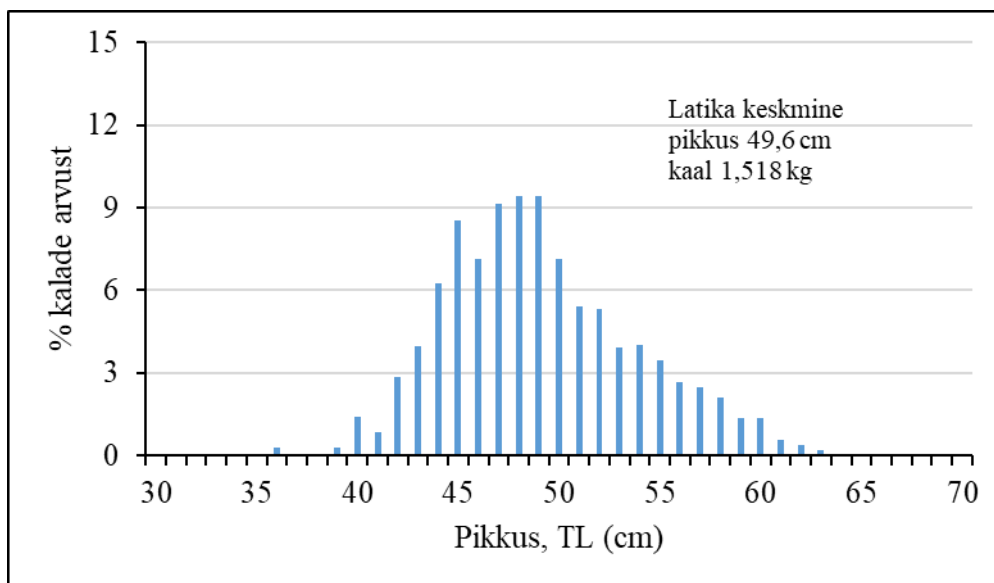
Püügikvoot ligikaudu 137 tonni. Varu mõõdukas seisus, põhiosa moodustavad 2013-2016.aasta haugipõlvkonnad. Kudemine algas aprilli keskpaiku ja lõppes mai alguses, seega toimus see püügikeeluaja (1.aprillist 5.maini) sees. Nii kutselisel avaveevõrgupüügil kui mõrrapüügil alammõõdulisi haugisid ei esine. Küll esineb neid kaldaveevõrgupüügil, kuid katsepüügid on näidanud, et need kalad mahuvad lubatud kaaspüüginormi sisse. Senised saagid tänu võrgupüügipiirangutele ja hilisele (kuid pikemas ajaskaalas normaalsele) kevadele suhteliselt väikesed (tabelid 2-4, 6). Katsepüügil saadi haugi kõige rohkem 80/160 mm ja 90/180 mm silmasuurusega avaveevõrkudega (tabel 9). Viimastega püügi lubamine (sügisel koha püügikeelu korral) on aga küsitav ja haugi püügikvoot jääb seekord suures mahus kasutamata.

LATIKAS

Töendusvaru heas seisus. Varu põhiosa moodustavad aastatel 2012-2015 sündinud kalad. Püügikvoot 853 tonni. 2022.aasta talvised võrgusaagid suuremad kui varem (tabel 2 ja 4), kevadised mõrrasaagid väiksemad kui varem (tabel 6 ja 7), kokkuvõttes aga keskmisel tasemel (tabel 3). Uue kevadise püügikeelu ja latika mõrrasaakide vähenemise vahel otsest seost ei ole, ka tänavuse hilise kevade tingimustes. Latika kudemine Värskas lahes algas koos soojalaine saabumisega 10.mai paiku. Kalad olid seal kohal juba aprilli keskpaiku ja 14.maiks ligikaudu pooled (56%) neist kas juba kudenud või jooksva marjaga staadiumis. Kudekarja hulgas domineerisid samad kalad, mis kevadisel mõrrapüügil Lämmijärveski (joonis 5). Latikate keskmine pikkus ja kaal kevadisel mõrrapüügil oli tänavu varasemast suurem. Kui eelmisel kolmel aastal kõikusid need näitajad 46,6-47,7 cm ja 1,241-1,350 kg vahel, siis tänavu olid need 49,6 cm ja 1,518 kg. Selline tõus on seletatav asjaoluga, et tänavu alla 40 cm pikkuseid latikaid kalapunkti ei toodudki.

Latika püügikvoot jääb ka sellel aastal välja püüdmata, sest võimalus tema sihtpüügi tegemiseks sügisel on väike. Lõplikult selgub see siiski alles septembris. Varasemate ja ka selle aasta katseptükide põhjal on praeguse kalavaru koosseisu juures kõige sobivamad latika sihtpüügi võrgud silmasuurusega 90/180 mm.

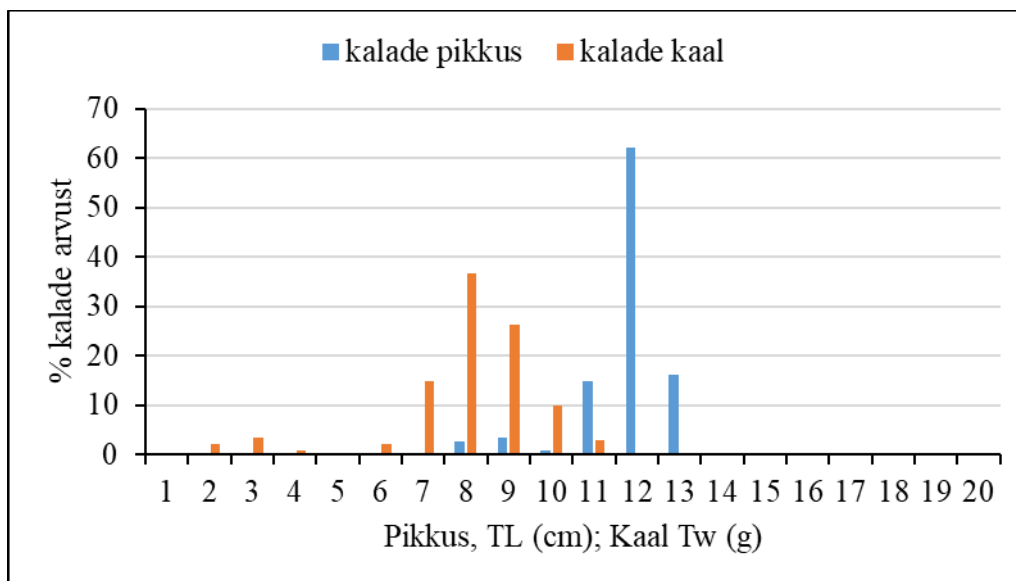
Joonis 5. Latikasaagi koosseis (%) kevadisel mõrrapüügil Lämmijärves 2022.aastal.

TINT

Varu halvas, töönduspüüki mittevõimaldavas seisus. Seda kinnitasid veel kord ka kevadised katsepüügid kus tindimõrraga saadi vaid 2 kg tinti ning traalpüügi saagis tint puudus sootuks. Kui tindimõrraga püük võis sattuda veidi hilisele ajale (jääkate järve kaldavööndis segas püünise paigaldamist), siis tindi puudumine traalpüügi saagis on kindel märk tindi vähesusest järves. Tindi kudumine jäi seekord maikuu algusesse, 6.maiks oli 71% tintidest kudenud. Erinevalt kahest varasemast aastast, kus mõrrapüügil domineerisid 1.aastased kalad (üle 90 % saagist nii arvukuse kui massi järgi) olid seekord mõrrapüügi saagis ülekaalus 2.aastased kalad pikkusega 8-13 cm ja kaaluga 6-11 g (joonis 6). Need kalad moodustasid seekord 93% kalade arvust ja 97% kalade massist. 2.aastaste tintide domineerimine näitab, et eelmise aasta tindipõlvkond oli vähearvukas või söödi röövkalade poolt ära. Püütud tintide keskmised mõõtmed on mõne erandiga aasta-aastalt langenud. 1-aastaste tintide keskmine pikkus ja kaal oli 2020.aastal 10,2 cm ja 5,6 g, 2021. aastal 9,2 cm ja 3,7 g ning tänavu 9,3 cm ja 3,5 g. 2.aastaste tintide keskmine pikkus ja kaal oli 2020.aastal 14,2 cm ja 14,6 g, 2021.aastal 13,3 cm ja 11,7 g ning tänavu 12,5 cm ja 8,8 g. Kalade keskmiste mõõtmete vähenemine viitab suurenenud toidukonkurentsile järves, esmajoones tulevad kõne alla planktonoidulised ahvenamaimud ja räabised. 2023.aastal tindipüüki suure tõenäosusega ei tule.

Joonis 6. Tindisaagi koosseis (%) mõrrapüügil 2022.aasta kevadel.

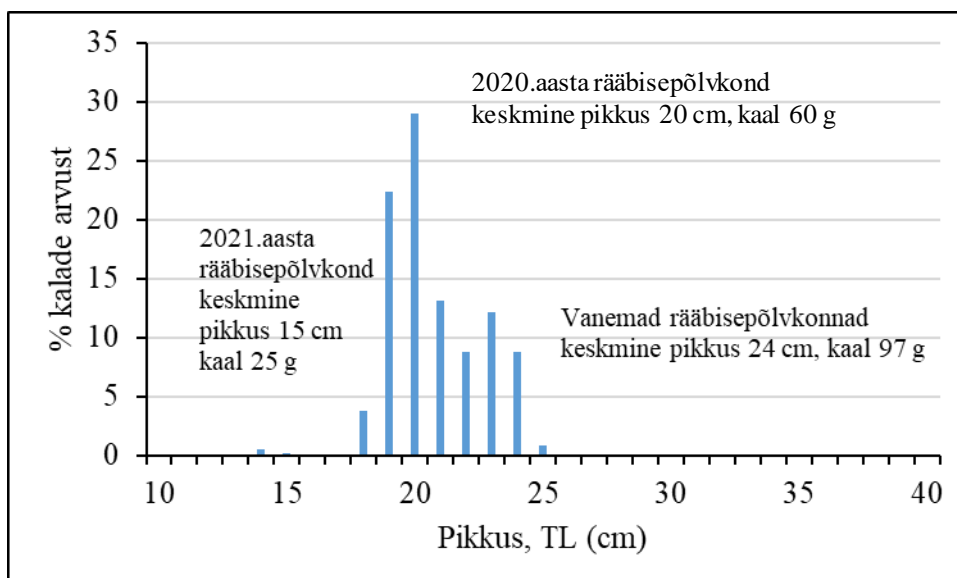

RÄÄBIS

Varu ühisandmete järgi vähenenud, mistõttu püügikvoot ka väiksem kui eelnenud aastatel (tabel 11). Koosneb kahe rühma kaladest (joonis 7). Suurema osa (68% kalade arvust ja 58% kalade massist) moodustavad 2020.aasta räabisepõlvkonna kalad ja väiksema osa (31% kalade arvust ja 41% kalade massist) vanemate räabisepõlvkondade kalad. 2021.aasta räabisepõlvkond on hoolimata 2020.aasta sügisel olnud arvukast sugukarjast ja 2020-2021.aasta korralikust talvest pea olematu, vähem kui 1% kalade arvust ja massist. Tänavu kevadel saadi võrreldes paari varasema aastaga väga palju räabist, traaltunnis keskmiselt 244 kala massiga 18 kg varasemate aastate 68 ja 81 räabise massiga 3,7 ja 4,5 kg vastu. Teatud määral võib olla tegemist juhusliku nähtusega, kuivõrd kevadel tehakse traaliloomusi vähe. Siiski, tänu 2020.aasta räabisepõlvkonna kõrgele arvukusele on tõenäoline, et räabisepüük jätkub järgmisel aastalgi. 2020.aastal sündinud räabiste emaskalad kudemises veel ei osale.

Räabise püügitingimused on samad mis varemgi: avaveemõrdade kõrval võib püügiks kasutada 20 kastmõrda, püük on lubatud ajavahemikus 20.juuni kuni 20.august ning muul ajal (sh. ajutisel keelualjal räabisekvoodi täitumise tõttu) on mõrrapüük kaldast kaugemal kui 10 km järve kesk- ja põhjaosas osaliselt keelatud (sõltuvalt mõrdade silmasuurusest). Praeguseks on ka teada, et enne 1.juulit peenesilmalisi mõrdasid tänavu kasutada ei saa (ahvena poolaastakvoodi täitumise tõttu) ning räabisepüügi algus nihkubki juulikuusse.

Joonis 7. Räabisesaagi koosseis (%) ja kalade keskmised mõõtmed traalpüügil Peipsi järves 2022.aasta kevadel.

PEIPSI SIIG

Peipsi siig on kaaspüügiliigi staatuses, kvoot selleks tarbeks 1 t. Varude halva seisu põhjuseks on olnud eelkõige ebasobivad keskkonnatingimused (kudemise ja marja arengu ajal).

Kevadisel traalpüügil saadi 12 siiga, neist 6 olid aastased kalad, kellede hulgast omakorda 2 kala olid äralõigatud rasvauimega. Seega olid eelmise aasta sügisel asustatud kalad järveeluga kenasti kohanenud. Tänavu siia asustamine jätkub, mai keskpaigas lasti järve ~250000 siiavastset ja sügisel asustatakse jällegi siiamaimusid. PAKL projekt kestab 2023.aasta lõpuni, kuid kindlasti oleks vaja ka peale 2023.aastat asustamisi jätkata.

SÄRG, LUTS, KIISK JA TEISED LIIGID

Särjevaru on heas seisus, kvoot 355 tonni. Saagid kõrgel tasemel (tabel 3), varu mõõdukalt kasutatud. Lutsu varu seis vahepealsetel aastatel paranes, millest andsid tunnistust viimaste aastate suured saagid. Tänavused senised saagid aga seda ei näita (tabel 3). Kiisa ja teiste liikide varu ei jälgita, püügihuvi nende liikide vastu peaaegu puudub. Järve kalapüügirežiimi ühegi mainitud liigi (v.a. särg) püük ei mõjuta.

Järve kalavarud on muutlikud, sõltudes keskkonnatingimustest ja kalapüügist järves. Järve väärtuslikuima kala, koha varu on vähenenud ja jõudnud mõõduka-halva vahepealsesse seisu. Tema varu täiendid on esindatud vaid ühe põlvkonnaga ja seegi on veel mittetöündusküpses suuruses. Ahvenavarud on suurenenud ja jõudnud mõõdukasse seisu, nagu haugi varugi. Latika- ja särjevaru on heas seisus. Rääbise ja tindi varu edasine käekäik selgub sügisel. Kalavarude kasutamine on Eesti poolel toimunud mõõdukalt, ettenähtud tasemel.

3. Kalapüügi reguleerimise meetmed 2022.aasta II poolaastal

Järve kalapüügirežiim II poolaastaks on juba seadustatud. Eesti poolelt tuleb vaid vastavalt ühe või teise kalaliigi kvoodi täitumisele peatada nende kalaliikide püük ja ka teatud kalapüünistega püük väljakujunenud tavade kohaselt. Kas 80/160 mm silmasuurusega või veelgi suurema silmasuurusega avaveevõrkudega saab kalapüük koha püügikeelu tingimustes jätkuda tuleb otsustada sügisel. Järgmise aasta kalapüüniste piirarvude ja nende tehniliste parameetrite osas praegu muudatusi ette näha ei ole. Endiselt on päevakorras küsimus, kuidas muuta senist püügikorraldust nii, et järve kalavarud oleks tasakaalukamalt ja ratsionaalsemalt kasutatud ning samas ka hästi kaitstud.